

РЕЦЕНЗИЯ

От: доц. д-р Христина Стефанова Харизанова-Бартос, Университет за национално и световно стопанство, Бизнес факултет, катедра „Икономика на природните ресурси“, научна специалност „Икономика и управление“.

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ по професионално направление 3.8. Икономика, докторска програма „Икономика и управление (Агробизнес)“.

Основание за представяне на рецензията: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед № 1143/28.04.2026 г. на Заместник-ректора по научноизследователската дейност на УНСС.

Автор на дисертационния труд: Силвия Петрова Томова-Захаријева

Тема на дисертационния труд: „Оценка на конкурентоспособността на селските райони в България“

1. Информация за дисертанта

Силвия Петрова Томова-Захаријева се е обучавала по докторска програма „Икономика и управление (Агробизнес)“ към катедра „Икономика на природните ресурси“ при Бизнес факултет на Университета за национално и световно стопанство съгласно Заповед № 1316/30.04.2025 г. на Ректора на УНСС. Обучението е в самостоятелна форма срещу заплащане с период от 22.04.2025 г. до 22.04.2030 г.

Силвия Петрова Томова-Захаријева е магистър по икономика с професионални интереси в областта на регионалното развитие, селските райони и конкурентоспособността на териториалните системи. Професионалната ѝ реализация е свързана с дейности в сферата на счетоводството, административното обслужване и бизнес практиката, което създава добра основа за практическо осмисляне на икономическите процеси и регионалното развитие.

От представената автобиография се установява, че докторантката притежава професионален опит извън академичната сфера, който допринася за формирането на приложната насоченост на проведеното научно изследване.

В хода на обучението си докторантката е изпълнила предвидените дейности по индивидуалния учебен план. Разработен е дисертационен труд по утвърдената тема „Оценка на конкурентоспособността на селските райони в България“, подготвени са научни публикации по темата на изследването и са изпълнени изискванията за допускане до публична защита съгласно действащата нормативна уредба и вътрешните правила на УНСС.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Представеният за рецензиране дисертационен труд на тема „Оценка на конкурентоспособността на селските райони в България“ е разработен в обем от 139 страници. В структурно отношение трудът включва увод, три глави, заключение и

списък на използваната литература. В изложението са включени 24 таблици, 11 фигури и 7 карти, които допринасят за по-доброто онагледяване на извършените анализи и получените резултати. Използваната литература обхваща 158 български и чуждестранни литературни източника, включително научни публикации, стратегически документи, нормативни актове и официални статистически източници.

Структурата на дисертационния труд е логически издържана и съответства на поставената цел, задачи и изследователска теза. Последователността между отделните глави осигурява необходимата връзка между теоретичната рамка, методологичния подход и практическото приложение на разработения модел за оценка на конкурентоспособността на селските райони.

Темата на дисертационния труд е актуална и значима както от научна, така и от практическа гледна точка. През последните години въпросите, свързани с регионалното развитие, конкурентоспособността на териториалните системи и устойчивото развитие на селските райони, заемат все по-важно място както в научните изследвания, така и в европейските и националните политики. В условията на задълбочаващи се регионални различия, демографски дисбаланси и икономическа поляризация изследването на конкурентоспособността на селските райони има особено значение за разработването на ефективни политики за териториално развитие. В този смисъл разработката на Силвия Томова-Захариева е навременна и обществено значима.

Целта на изследването е ясно формулирана и е насочена към разработване и приложение на методология за проучване и оценка на конкурентоспособността на селските райони в България чрез идентифициране на ключовите фактори за тяхното развитие. Формулираните изследователски задачи са логически свързани с поставената цел и осигуряват необходимата последователност при реализиране на научното изследване. Обектът и предметът на изследването са коректно дефинирани и напълно съответстват на съдържанието на разработката. Формулираната теза, че съществуващите методологии за оценка на регионалната конкурентоспособност могат да бъдат адаптирани и приложени към оценката на конкурентоспособността на селските райони в България, е аргументирана и последователно защитена в хода на изложението.

В първа глава „Теоретико-методологични основи за анализ и оценка на регионалната конкурентоспособност“ докторантката Силвия Томова-Захариева разработва теоретичната рамка на изследването. В подраздел 1.1 „Същност на регионалната конкурентоспособност“ авторът анализира основните научни постановки относно същността и факторите на регионалната конкурентоспособност, като проследява развитието на концепцията в научната литература. В подраздел 1.2 „Оценка на регионалната конкурентоспособност“ докторантката разглежда различните подходи и модели за измерване на конкурентоспособността на регионите, като извършва сравнителен анализ на използваните в международната практика методики. Особено важно място заема подраздел 1.3 „Модел за оценка конкурентоспособността на селските райони в България и ефекти от специализацията им“, в който Силвия Томова-Захариева аргументира избора на методологичен подход и разработва концептуален модел за оценка на конкурентоспособността на селските райони в България, поставяйки акцент върху влиянието на икономическата специализация върху регионалното развитие.

Във втора глава „Селските райони в България – дефиниция и развитие“ докторантката насочва вниманието си към пространствения обхват на изследването. В подраздел 2.1 „Селски район – разбиране и дефиниции“ авторът анализира различните подходи за дефиниране на селските райони и извежда основните особености на понятието в научната литература и европейската практика. В подраздел 2.2 „Методология на Евростат и на ОИСР за дефиниране на селските райони. Прилагане на дефиницията на ОИСР в България“ Силвия Томова-Захариева извършва сравнителен анализ между методологиите на Евростат и Организацията за икономическо сътрудничество и развитие (ОИСР), след което аргументирано избира и прилага методологията на ОИСР за класифициране на селските райони в България на ниво NUTS 3. В подраздел 2.3 „Характеристика и особености на развитие на селските райони в България, определени по методологията на ОИСР“ докторантката извършва подробен анализ на демографските, социалните и икономическите характеристики на селските райони, като разглежда процесите на обезлюдяване, застаряване на населението, структурата на икономическите дейности и особеностите в развитието на отделните области.

Трета глава „Резултати и оценка на конкурентоспособността на селските райони в България“ представлява същинската изследователска част на дисертационния труд и съдържа основните научни и научно-приложни резултати. В подраздел 3.1 „Определяне специализацията на селските райони в България чрез индекс на локализация“ Силвия Томова-Захариева анализира икономическата специализация на отделните селски райони чрез използването на индекс на локализация. В подраздел 3.2 „Оценка конкурентоспособността на селските райони в България чрез индекс на конкурентоспособност“ докторантката прилага разработения индекс на конкурентоспособност и извършва сравнителна оценка между отделните селски райони в България. В подраздел 3.3 „Анализ на резултатите от комплексната оценка на специализацията и конкурентоспособността на селските райони в България“ авторът анализира взаимовръзката между икономическата специализация и конкурентоспособността на отделните области. В подраздел 3.4 „Профил и динамика на конкурентоспособността в и между селските райони на България – сравнителен анализ“ Силвия Томова-Захариева извършва сравнителен анализ на динамиката и различията в конкурентоспособността между отделните селски райони. Именно в тази глава се концентрират основните научни резултати и приносите на разработката.

Използваната литература показва много добра осведоменост на докторантката по разглежданата проблематика. Проучени са както класически, така и съвременни научни разработки в областта на регионалната конкурентоспособност, регионалното развитие и селските райони. Силвия Томова-Захариева използва трудове на водещи чуждестранни и български автори, както и стратегически документи, доклади на международни организации и официални статистически източници. Литературният обзор демонстрира добро познаване на научните достижения по темата и осигурява надеждна теоретична основа за проведеното изследване.

Въз основа на изложеното може да се направи изводът, че дисертационният труд е добре структуриран, методологично обоснован и разработен върху сериозна теоретична и информационна база, което създава необходимите предпоставки за постигане на поставената цел и реализиране на научните задачи на изследването.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

Дисертационният труд на Силвия Томова-Захариева съдържа значими научни и научно-приложни резултати, свързани с разработването и прилагането на методология за оценка на конкурентоспособността на селските райони в България. Разработката се отличава с последователна логика на изложението, ясно дефинирана изследователска рамка и успешно съчетаване на теоретичните постановки с приложен емпиричен анализ.

Като основен научен резултат следва да бъде отчетено адаптирането на модела на Nuovari, Kangasharju и Alanen (2001) за оценка на конкурентоспособността към специфичните условия на селските райони в България. Докторантката аргументирано модифицира първоначалния модел чрез замяна на подиндексите „агломерация“ и „достъпност“ със секторите „селско стопанство“ и „индустрия и услуги“, отчитайки структурата на икономиката в българските селски райони. Допълнително към модела е интегриран Индексът на локализация като инструмент за оценка на секторната специализация, което повишава аналитичните възможности на разработения подход.

Положителна оценка заслужава и изборът на методологията на ОИСП за идентифициране и класифициране на селските райони в България. Чрез нейното приложение Силвия Томова-Захариева разработва единна класификация на селските райони на ниво NUTS 3, която създава необходимата база за провеждане на сравнителен анализ между отделните области.

Съществен научно-приложен резултат е разработването на индекс на конкурентоспособност, включващ четири основни групи показатели – човешки ресурси, селско стопанство, индустрия и услуги, както и иновации. По този начин конкурентоспособността не се разглежда единствено през призмата на икономическите резултати, а като комплексно явление, формирано от взаимодействието между демографски, икономически и иновационни фактори. Разработен е и допълнителен индекс RCI*, позволяващ сравнение между самите селски райони, независимо от влиянието на градските и междинните райони.

Особено ценен е комплексният анализ на взаимовръзката между икономическата специализация и конкурентоспособността. Докторантката доказва, че високата специализация в селското стопанство сама по себе си не гарантира висока конкурентоспособност. Анализът показва, че области като Кърджали, Враца и Ловеч притежават относително висока специализация в земеделието, но демонстрират пониски резултати поради слабо представяне на секторите индустрия, услуги и иновации. От друга страна области като Стара Загора и София-област постигат високи равнища на конкурентоспособност именно благодарение на развитието на индустрията, услугите и иновационния потенциал, независимо от по-слабата специализация в селското стопанство.

Получените резултати позволяват на автора да идентифицира ясно изразени пространствени модели на конкурентоспособност и да покаже, че селските райони в България не представляват еднородна група. Докторантката доказва наличието на значителни различия между отделните области, което предполага необходимостта от диференцирани политики за регионално развитие, съобразени със специфичните ресурси и ограничения на всяка територия.

От методологична гледна точка използваният инструментариум е адекватен на поставената цел и задачи. В изследването са приложени сравнителен анализ,

статистически анализ, индексен подход и териториален подход. Използваните методи са подбрани правилно и са приложени последователно в различните етапи на изследването. Особено положително впечатление прави стремежът на докторантката не само да приложи съществуващ модел, но и да го адаптира към особеностите на българските селски райони и ограниченията на наличната статистическа информация.

Поставените в дисертационния труд хипотези са проверени чрез емпиричния анализ. Потвърждава се хипотезата, че регионалната конкурентоспособност се определя в значителна степен от развитието на индустрията и услугите, включително и в селските райони. Частично се потвърждава хипотезата за положителното влияние на диверсификацията върху конкурентоспособността, като ограниченията в статистическата информация не позволяват пълно проследяване на ефекта от добавената стойност в селското стопанство. Потвърждава се и хипотезата, че природно-климатичните условия представляват предпоставка, но не и достатъчно условие за висока конкурентоспособност, като авторът посочва примера на област Смолян, при която благоприятните природни ресурси не водят автоматично до по-високи резултати.

Въз основа на извършения анализ считам, че поставената цел е постигната в пълна степен. Формулираните задачи са изпълнени последователно и логически свързано. Разработената и апробирана методология представлява приложим инструмент за оценка на конкурентоспособността на селските райони в България и може да бъде използвана както за научни цели, така и при разработването на политики и стратегически документи, свързани с регионалното развитие.

4. Оценка на научните и научно-приложни приноси

В резултат на проведеното изследване Силвия Томова-Захариева разработва адаптирана методика за оценка на конкурентоспособността на селските райони в България, базирана на модела на Nuovari, Kangasharju и Alanen. Научната стойност на предложения подход се изразява в неговото адаптиране към българските условия чрез подбор на показатели, съобразени с наличната статистическа информация и спецификата на селските райони. Разработеният модел разширява възможностите за анализ на регионалната конкурентоспособност на територии, които традиционно остават извън обхвата на съществуващите методики.

Съществен принос на дисертационния труд е интегрирането на Индекса на локализация в процеса на оценка на конкурентоспособността. Чрез съчетаването на показателите за специализация и конкурентоспособност докторантката доказва, че високата специализация в селското стопанство сама по себе си не е достатъчно условие за постигане на висока конкурентоспособност. Анализът показва, че водещо значение имат степента на диверсификация на икономиката, развитието на индустрията и услугите и иновационният потенциал на отделните райони.

Научно-приложен принос представлява извършеното идентифициране и класифициране на селските райони в България чрез прилагане на методологията на ОИСР. На тази основа е създадена единна аналитична база за провеждане на сравнителни изследвания на регионалното развитие и конкурентоспособността на селските райони.

Към научно-приложните резултати следва да се отнесе и извършената комплексна оценка на конкурентоспособността на селските райони в България. Чрез разработения индекс на конкурентоспособност и допълнителния индекс RCI* са

идентифицирани различията между отделните области, разкрити са пространствени модели на развитие и са изведени факторите, които оказват най-силно влияние върху конкурентните позиции на селските райони.

Практическа значимост имат и направените изводи относно влиянието на икономическата структура, диверсификацията и природно-климатичните фактори върху конкурентоспособността на селските райони. Получените резултати могат да намерят приложение при разработването на регионални политики, стратегически документи и мерки за насърчаване развитието на селските райони.

Въз основа на изложеното приемам формулираните от докторантката научни и научно-приложни приноси и считам, че те представляват лично дело на автора и реално допринасят за обогатяване на научните знания в областта на регионалната конкурентоспособност и развитието на селските райони.

5. Оценка на публикациите по дисертацията

По темата на дисертационния труд докторантката е представила три самостоятелни научни публикации:

1. Томова-Захариева, С. (2018). „Концентрация и специализация на регионалната икономика в България“, в: Предизвикателства пред аграрния бизнес и селските райони, УНСС, София, с. 191–196.
2. Томова-Захариева, С. (2021). „Конкурентоспособност на селските райони и ключовата роля на иновациите“, в: Иновативно развитие на аграрния бизнес и селските райони, УНСС, София, с. 150–157.
3. Tomova-Zaharieva, S. (2025). Balancing Growth and Green: Exploring Rural Development in Bulgaria. Theoretical and Applied Economics, Vol. XXXII, Special Issue, pp. 179–190.

Представените публикации са в пряка връзка с тематиката на дисертационния труд и отразяват основните направления на проведеното изследване. В тях последователно са разгледани въпроси, свързани с регионалната специализация, конкурентоспособността на селските райони, ролята на иновациите и факторите за устойчиво развитие.

Съдържанието на публикациите показва, че основните резултати от дисертационното изследване са апробирани в научни издания преди представянето на труда за защита. Това дава основание да се приеме, че е осигурена необходимата публичност на получените научни резултати и е изпълнено изискването за тяхното разпространение в научната литература.

6. Оценка на автореферата

Представеният автореферат е разработен в съответствие с изискванията за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ и отразява коректно съдържанието на дисертационния труд.

Авторефератът представлява самостоятелна разработка, базирана на дисертационния труд, в която са представени актуалността на изследването, целта, задачите, обектът, предметът и изследователската теза. Последователно са изложени основните акценти от отделните части на дисертационния труд, използваният методологичен подход, получените резултати и направените изводи.

Коректно са отразени резултатите от проведеното изследване, степента на изпълнение на поставените задачи и проверката на изследователските хипотези. Представените научни и научно-приложни приноси съответстват на съдържанието на

дисертационния труд и произтичат от проведеното изследване.

Считам, че авторефератът дава вярна и достатъчно пълна представа за структурата, съдържанието, методологията и основните резултати на дисертационния труд.

7. Критични бележки, препоръки и въпроси

Познавам развитието на дисертационния труд още от неговата идейна фаза. В качеството си на преподавател в докторската програма имах възможност да проследя научното развитие на докторантката чрез участие в част от изпитните комисии по време на обучението ѝ, както и като вътрешен рецензент в процедурата по предварително обсъждане на дисертационния труд.

Това ми дава основание да оценя не само крайния резултат, но и последователното развитие и надграждане на изследването в процеса на неговото разработване. Направените препоръки в хода на предварителното обсъждане са отразени в окончателния вариант на дисертационния труд, поради което към представената разработка нямам критични бележки.

Като насока за бъдеща научноизследователска работа бих посочила разширяване на приложението на разработената методология чрез нейното апробиране на по-ниски териториални равнища и включване на допълнителни показатели, свързани с дигитализацията, иновационния капацитет и устойчивото развитие.

С оглед разширяване на научната дискусия поставям следните въпроси:

Какви са възможностите за приложение на разработената методология на общинско ниво при оценка на конкурентоспособността на селските райони?

Кои фактори според Вас имат най-съществен принос за повишаване конкурентоспособността на районите с висока специализация в селското стопанство?

По какъв начин процесите на дигитализация биха могли да бъдат интегрирани в бъдещо развитие на предложения модел за оценка на конкурентоспособността?

8. Заключение

Представеният дисертационен труд на тема „Оценка на конкурентоспособността на селските райони в България“ съдържа актуално и самостоятелно научно изследване с ясно формулирана цел, подходящ методологичен инструментариум и постигнати научни и научно-приложни резултати.

Считам, че дисертационният труд отговаря на изискванията на Закона за развитието на академичния състав в Република България, Правилника за неговото прилагане и нормативната уредба на УНСС за придобиване на образователната и научна степен „доктор“.

Въз основа на изложеното давам своята положителна оценка на дисертационния труд и предлагам на уважаемото научно жури да присъди на Силвия Петрова Томова-Захариева образователната и научна степен „доктор“ по професионално направление 3.8. Икономика, докторска програма „Икономика и управление (Агробизнес)“.

31.05.2026

Дата / място

Подпис:

УНИВЕРСИТЕТ ЗА НАЦИОНАЛНО И СВЕТОВНО СТОПАНСТВО
UNIVERSITY OF NATINAL AND WORLD ECONOMY

REVIEW

From: Assoc. Prof. Dr. Hristina Stefanova Harizanova-Bartos, University of National and World Economy, Faculty of Business, Department of "Economics of Natural Resources", Scientific Specialist "Economics and Management".

Subject: Dissertation for awarding the educational and scientific degree "Doctor" in professional field 3.8. Economics, doctoral program "Economics and Management (Agribusiness)".

Reason for submitting the review: participation in the scientific publication for the defense of the dissertation work according to Order No. 1143/28.04.2026 of the Vice-Rector for Research of the UNWE.

Author of the dissertation work: Silviya Petrova Tomova-Zaharieva

Topic of the dissertation work: "Assessment of the Competitiveness of Rural Areas in Bulgaria"

1. Information about the dissertation candidate

Silvia Petrova Tomova-Zaharieva studied under the doctoral program "Economics and Management (Agribusiness)" at the Department of "Economics of Natural Resources" at the Faculty of Business of the University of National and World Economy in accordance with Order No. 1316/30.04.2025 of the Rector of the UNWE. The training is in an independent form against payment with a period from 22.04.2025 to 22.04.2030.

Silvia Petrova Tomova-Zaharieva is a Master of Economics with professional interests in the field of regional development, rural areas and the competitiveness of territorial systems. Her professional realization is related to activities in the field of accounting, administrative services and business practice, which creates a good basis for practical understanding of economic processes and regional development.

The presented CV shows that the doctoral student has professional experience outside the academic sphere, which contributes to the formation of the applied focus of the conducted scientific research.

During her studies, the doctoral student has completed the activities foreseen in the individual curriculum. A dissertation has been developed on the approved topic "Assessment of the Competitiveness of Rural Areas in Bulgaria", scientific publications on the topic of the research have been prepared and the requirements for admission to public defense have been met in accordance with the current regulations and the internal rules of the UNWE.

2. General characteristics of the submitted dissertation work

The dissertation work submitted for review on the topic "Assessment of the Competitiveness of Rural Areas in Bulgaria" is developed in a volume of 139 pages. In terms of structure, the work includes an introduction, three chapters, a conclusion and a list of literature used. The presentation includes 24 tables, 11 figures and 7 maps, which contribute to the better visualization of the analyses performed and the results obtained. The literature

used covers 158 Bulgarian and foreign literary sources, including scientific publications, strategic documents, regulatory acts and official statistical sources.

The structure of the dissertation work is logically sound and corresponds to the set goal, tasks and research thesis. The sequence between the individual chapters provides the necessary connection between the theoretical framework, the methodological approach and the practical application of the developed model for assessing the competitiveness of rural areas.

The topic of the dissertation is relevant and significant both from a scientific and practical point of view. In recent years, issues related to regional development, the competitiveness of territorial systems and the sustainable development of rural areas have occupied an increasingly important place both in scientific research and in European and national policies. In the conditions of deepening regional disparities, demographic imbalances and economic polarization, the study of the competitiveness of rural areas is of particular importance for the development of effective policies for territorial development. In this sense, the work of Silvia Tomova-Zaharieva is timely and socially significant.

The purpose of the study is clearly formulated and is aimed at developing and applying a methodology for studying and assessing the competitiveness of rural areas in Bulgaria by identifying the key factors for their development. The formulated research tasks are logically related to the set goal and provide the necessary consistency in the implementation of the scientific research. The object and subject of the study are correctly defined and fully correspond to the content of the work. The formulated thesis that the existing methodologies for assessing regional competitiveness can be adapted and applied to the assessment of the competitiveness of rural areas in Bulgaria is argued and consistently defended in the course of the presentation.

In the first chapter "Theoretical and methodological foundations for the analysis and assessment of regional competitiveness", the doctoral student Silvia Tomova-Zaharieva develops the theoretical framework of the study. In subsection 1.1 "Essence of regional competitiveness", the author analyzes the main scientific statements regarding the essence and factors of regional competitiveness, tracing the development of the concept in the scientific literature. In subsection 1.2 "Assessment of regional competitiveness", the doctoral student examines the different approaches and models for measuring the competitiveness of regions, conducting a comparative analysis of the methodologies used in international practice. Of particular importance is subsection 1.3 "Model for assessing the competitiveness of rural areas in Bulgaria and the effects of their specialization", in which Silvia Tomova-Zaharieva argues for the choice of methodological approach and develops a conceptual model for assessing the competitiveness of rural areas in Bulgaria, emphasizing the influence of economic specialization on regional development.

In the second chapter "Rural areas in Bulgaria – definition and development", the doctoral student draws attention to the spatial scope of the study. In subsection 2.1 "Rural area – understanding and definitions", the author analyzes the different approaches to defining rural areas and outlines the main features of the concept in scientific literature and European practice. In subsection 2.2 "Eurostat and OECD methodology for defining rural areas. Application of the OECD definition in Bulgaria", Silvia Tomova-Zaharieva conducts a comparative analysis between the methodologies of Eurostat and the Organization for Economic Cooperation and Development (OECD), after which she selects and applies the OECD methodology for classifying rural areas in Bulgaria at the NUTS 3 level, with

justification. In subsection 2.3 "Characteristics and features of development of rural areas in Bulgaria, determined according to the OECD methodology", the doctoral student conducts a detailed analysis of the demographic, social and economic characteristics of rural areas, examining the processes of depopulation, population aging, the structure of economic activities and the features of the development of individual areas. The third chapter "Results and assessment of the competitiveness of rural areas in Bulgaria" represents the actual research part of the dissertation work and contains the main scientific and scientific-applied results. In subsection 3.1 "Reference "Evaluating the specialization of rural areas in Bulgaria through a localization index" Silvia Tomova-Zaharieva analyzes the economic specialization of individual rural areas through the use of a localization index. In subsection 3.2 "Assessing the competitiveness of rural areas in Bulgaria through a competitiveness index", the doctoral student applies the developed competitiveness index and performs a comparative assessment between individual rural areas in Bulgaria. In subsection 3.3 "Analysis of the results of the comprehensive assessment of specialization and competitiveness of rural areas in Bulgaria", the author analyzes the relationship between economic specialization and the competitiveness of individual areas. In subsection 3.4 "Profile and dynamics of competitiveness in and between rural areas of Bulgaria – comparative analysis", Silvia Tomova-Zaharieva performs a comparative analysis of the dynamics and differences in competitiveness between individual rural areas. It is in this chapter that the main scientific results and contributions of the work are concentrated.

The literature used shows a very good awareness of the doctoral student on the issues under consideration. Both classical and contemporary scientific works in the field of regional competitiveness, regional development and rural areas have been studied. Silvia Tomova-Zaharieva uses works by leading foreign and Bulgarian authors, as well as strategic documents, reports of international organizations and official statistical sources. The literature review demonstrates a good knowledge of scientific achievements on the topic and provides a reliable theoretical basis for the conducted research.

Based on the above, it can be concluded that the dissertation work is well structured, methodologically justified and developed on a serious theoretical and informational basis, which creates the necessary prerequisites for achieving the set goal and realizing the scientific tasks of the research.

3. Evaluation of the obtained scientific and applied scientific results

The dissertation work of Silvia Tomova-Zaharieva contains significant scientific and applied scientific results related to the development and implementation of a methodology for assessing the competitiveness of rural areas in Bulgaria. The development is distinguished by a consistent logic of the exposition, a clearly defined research framework and a successful combination of theoretical statements with applied empirical analysis.

The adaptation of the Huovari, Kangasharju and Alanen (2001) model for assessing competitiveness to the specific conditions of rural areas in Bulgaria should be noted as the main scientific result. The doctoral student reasonably modified the initial model by replacing the sub-indices "agglomeration" and "accessibility" with the sectors "agriculture" and "industry and services", taking into account the structure of the economy in Bulgarian rural areas. Additionally, the Localization Index has been integrated into the model as a tool for assessing sectoral specialization, which increases the analytical capabilities of the developed approach.

The choice of the OECD methodology for identifying and classifying rural areas in Bulgaria also deserves a positive assessment. Through its application, Silvia Tomova-Zaharieva develops a unified classification of rural areas at the NUTS 3 level, which creates the necessary basis for conducting a comparative analysis between individual areas.

A significant scientific and applied result is the development of a competitiveness index, including four main groups of indicators - human resources, agriculture, industry and services, as well as innovation. In this way, competitiveness is not viewed solely through the prism of economic results, but as a complex phenomenon formed by the interaction between demographic, economic and innovation factors. An additional index, RCI*, has also been developed, allowing comparison between rural areas themselves, regardless of the influence of urban and intermediate areas.

The complex analysis of the relationship between economic specialization and competitiveness is particularly valuable. The doctoral student proves that high specialization in agriculture in itself does not guarantee high competitiveness. The analysis shows that districts such as Kardzhali, Vratsa and Lovech have relatively high specialization in agriculture, but demonstrate lower results due to poor performance of the industry, services and innovation sectors. On the other hand, districts such as Stara Zagora and Sofia region achieve high levels of competitiveness precisely thanks to the development of industry, services and innovation potential, despite the weaker specialization in agriculture.

The results obtained allow the author to identify clearly expressed spatial patterns of competitiveness and to show that rural areas in Bulgaria do not represent a homogeneous group. The doctoral student proves the presence of significant differences between the individual districts, which suggests the need for differentiated policies for regional development, tailored to the specific resources and limitations of each territory.

From a methodological point of view, the tools used are adequate to the set goal and tasks. The study applied comparative analysis, statistical analysis, index approach and territorial approach. The methods used were selected correctly and were applied consistently in the different stages of the study. A particularly positive impression is made by the doctoral student's desire not only to apply an existing model, but also to adapt it to the specifics of Bulgarian rural areas and the limitations of available statistical information.

The hypotheses set out in the dissertation have been verified through empirical analysis. The hypothesis that regional competitiveness is determined to a significant extent by the development of industry and services, including in rural areas, is confirmed. The hypothesis of the positive influence of diversification on competitiveness is partially confirmed, as the limitations in statistical information do not allow for a full tracking of the effect of added value in agriculture. The hypothesis that natural and climatic conditions are a prerequisite, but not a sufficient condition for high competitiveness, is also confirmed, as the author points to the example of the Smolyan region, where favorable natural resources do not automatically lead to higher results.

Based on the analysis performed, I believe that the set goal has been achieved in full. The formulated tasks have been completed consistently and logically. The developed and tested methodology represents an applicable tool for assessing the competitiveness of rural areas in Bulgaria and can be used both for scientific purposes and in the development of policies and strategic documents related to regional development.

4. Assessment of scientific and applied scientific contributions

As a result of the conducted research, Silviya Tomova-Zaharieva develops an adapted

methodology for assessing the competitiveness of rural areas in Bulgaria, based on the model of Huovari, Kangasharju and Alanen. The scientific value of the proposed approach is expressed in its adaptation to Bulgarian conditions through the selection of indicators tailored to the available statistical information and the specifics of rural areas. The developed model expands the possibilities for analyzing the regional competitiveness of territories that traditionally remain outside the scope of existing methodologies.

A significant contribution of the dissertation work is the integration of the Localization Index in the process of assessing competitiveness. By combining the indicators of specialization and competitiveness, the doctoral student proves that high specialization in agriculture in itself is not a sufficient condition for achieving high competitiveness. The analysis shows that the degree of diversification of the economy, the development of industry and services and the innovation potential of individual regions are of leading importance.

The scientific and applied contribution is the identification and classification of rural areas in Bulgaria by applying the OECD methodology. On this basis, a unified analytical basis has been created for conducting comparative studies of regional development and the competitiveness of rural areas.

The scientific and applied results should also include the comprehensive assessment of the competitiveness of rural areas in Bulgaria. Through the developed competitiveness index and the additional index RCI*, the differences between individual areas have been identified, spatial development patterns have been revealed and the factors that have the strongest influence on the competitive positions of rural areas have been deduced.

The conclusions made regarding the influence of the economic structure, diversification and natural and climatic factors on the competitiveness of rural areas are also of practical significance. The results obtained can be used in the development of regional policies, strategic documents and measures to promote the development of rural areas.

Based on the above, I accept the scientific and applied scientific contributions formulated by the doctoral student and believe that they represent the author's personal work and actually contribute to enriching scientific knowledge in the field of regional competitiveness and rural development.

5. Evaluation of the publications on the dissertation

On the topic of the dissertation work, the doctoral student has presented three independent scientific publications:

1. Tomova-Zaharieva, S. (2018). "Concentration and specialization of the regional economy in Bulgaria", in: Challenges for agrarian business and rural areas, UNWE, Sofia, pp. 191–196.

2. Tomova-Zaharieva, S. (2021). "Competitiveness of rural areas and the key role of innovation", in: Innovative development of agrarian business and rural areas, UNWE, Sofia, pp. 150–157.

3. Tomova-Zaharieva, S. (2025). Balancing Growth and Green: Exploring Rural Development in Bulgaria. Theoretical and Applied Economics, Vol. XXXII, Special Issue, pp. 179–190.

The presented publications are directly related to the topic of the dissertation work and reflect the main directions of the conducted research. They consistently address issues related to regional specialization, the competitiveness of rural areas, the role of innovation and factors for sustainable development.

The content of the publications shows that the main results of the dissertation research

have been tested in scientific publications before the presentation of the work for defense. This gives reason to assume that the necessary publicity of the obtained scientific results has been ensured and the requirement for their dissemination in the scientific literature has been met.

6. Evaluation of the abstract

The presented abstract is developed in accordance with the requirements for acquiring the educational and scientific degree "doctor" and correctly reflects the content of the dissertation work.

The abstract is an independent work based on the dissertation work, in which the relevance of the research, the goal, the tasks, the object, the subject and the research thesis are presented. The main highlights of the individual parts of the dissertation work, the methodological approach used, the results obtained and the conclusions drawn are consistently presented.

The results of the conducted research, the degree of fulfillment of the tasks set and the verification of the research hypotheses are correctly reflected. The presented scientific and scientific-applied contributions correspond to the content of the dissertation work and arise from the research conducted.

I believe that the abstract gives a true and sufficiently complete idea of the structure, content, methodology and main results of the dissertation work.

7. Critical notes, recommendations and questions

I have been familiar with the development of the dissertation work since its conceptual phase. As a lecturer in the doctoral program, I had the opportunity to follow the scientific development of the doctoral student by participating in some of the examination committees during her studies, as well as as an internal reviewer in the procedure for preliminary discussion of the dissertation work.

This gives me reason to evaluate not only the final result, but also the consistent development and upgrading of the research in the process of its development. The recommendations made during the preliminary discussion are reflected in the final version of the dissertation work, which is why I have no critical notes on the presented work.

As a guideline for future research work, I would indicate expanding the application of the developed methodology by testing it at lower territorial levels and including additional indicators related to digitalization, innovation capacity and sustainable development.

In order to expand the scientific discussion, I pose the following questions:

What are the possibilities for applying the developed methodology at the municipal level in assessing the competitiveness of rural areas?

Which factors, in your opinion, have the most significant contribution to increasing the competitiveness of regions with high specialization in agriculture?

In what way could digitalization processes be integrated into the future development of the proposed model for assessing competitiveness?

8. Conclusion

The presented dissertation on the topic "Assessment of the Competitiveness of Rural Areas in Bulgaria" contains a current and independent scientific study with a clearly formulated goal, appropriate methodological tools and achieved scientific and scientific-applied results.

I believe that the dissertation meets the requirements of the Act on the Development

of Academic Staff in the Republic of Bulgaria, the Regulations for its implementation and the regulations of the UNWE for the acquisition of the educational and scientific degree "doctor".

Based on the above, I give my positive assessment of the dissertation and propose to the esteemed scientific jury to award Silviya Petrova Tomova-Zaharieva the educational and scientific degree "doctor" in the professional field 3.8. Economics, doctoral program "Economics and Management (Agribusiness)".

31.05.2026

Date

Signature.....